DAHHÂK BİN MAHLED

Fıkıh ve hadîs âlimi. Künyesi Ebû Âsım olup, Nebîl diye tanınır. İsmi, Dahhâk bin Mahled bin Müslim bin Dahhâk Şeybânî'dir. Aslen Basralı olup, 122 (m. 739) senesinde Mekke'de doğdu. Hadîs ilminde hafız (yüzbin hadîs-i şerîfi râvileriyle birlikte ezbere bilen) olan Dahhâk bin Mahled 211 (m. 826) yılında Basra'da vefât etti. Fakat ba'zı kaynaklarda 212 veya 213 yıllarında vefât ettiği bildirilmektedir.

Dahhâk bin Mahled, zamanın birçok âlimlerinden ilim aldı. Başta Ca'fer bin Muhammed, İbn-i Cüreyc, Süfyân-ı Sevrî ve Şu'be bin Haccâc gibi meşhûr âlimler olmak üzere, Yezîd bin Ebî Ubeyd, Eymen bin Nâbil, Şebib bin Bişr, Süleymân et-Teymî, Osman İbn-i Sa'd, Ma'ref bin Harbûz, İbn-i Avn, İbni-Âclân, İbn-i Ebî Zi'b, el-Evzâî, Sa'îd bin Abdülazîz, Sevr bin Yezîd er-Rahbî, Ca'fer bin Sevbân, Hanzala bin Ebî Süfyân, Hayve bin Şüreyh, Zekeriyya bin İshâk, Sa'îd bin Ebî Arûbe, Abdülhamîd bin Ca'fer, Uzrat bin Sabit, Ömer bin Muhammed bin Zeyd el-Ömerî, Osman bin el-Esved, Ömer bin Sa'îd bin Ebî Husayn, Mâlik bin Enes, Hişâm bin Hassan, Müzâhir bin Eslem, Kurre bin Hâlid ve birçok âlimden ilim öğrenip hadîs-i şerîf rivâyet etti.

Dahhâk bin Mahled, ilim tahsili için Mekke'ye gitmiştir. Nitekim, İbn-i Cüreyc vefât edinceye kadar Mekke'de kaldı ve ilim tahsilinden sonra Basra'ya dördü. Dahhâk bin Mahled hakkında Osman ed-Dârimî ve İbni- Maîn "O, sikadır." el-Iclî "O, çok hadîs bilen sika âlimdir ve fakihtir.", Ebû Hatim "O, sadûktur", İbn-i Sa'd "O, fakîh ve sika âlimdir.", Ömer bin Şebbet "Allaha yemîn ederim ki, O'nun benzerini görmedim.", el-Halîlî, "O, Allahtan korkan, zühd, ilim ve din sahibi bir âlimdi" demektedirler.

Dahhâk bin Mahled, birçok talebe yetiştirmiştir. Bunlardan Cerîr bin Hazım, el-Esmâî, el-Harîbî, Ahmed, İshâk bin Râheveyh, Ali bin el-Medînî, İshâk bin Mansûr el-Kûsec, Haccâc bin Şâir, Hasan bin Ali el-Havlânî, Ebû Hayseme, Abbâs bin Abdülazîm el-Anbârî, Abdullah bin İshâk el-Cevherî, Abdullah bin Muhammed el-Müsnedî, Ömer bin Ali, Bendâr, Ebû Mûsâ, Ebû Gassân el-Müsned, Muhammed bin Abdullah bin Numeyr, ez-Zehlî, Hârun el-Hammâl, Ya'kûb ed-Durkî, oğlu Ömer bin Ebî Âsım, Ebû Ca'fer ed-Dekîkî, Abbâs ed-Devrî, el-Hâris bin Ebî Üsâme, Ebû Müslim el-Kecî ve Muhammed bin Hibbân bin Ezher el-Basrî ilim alıp hadîs-i şerîf nakletmişlerdir.

İmâm-ı Buhârî hazretleri, bizzat Dahhâk bin Mahled'den şöyle işittiğini bildirir: "Ben gıybetin haram olduğunu öğrendiğimden beri, hiçbir kimseyi gıybet etmedim."

Şöyle anlatılır: "Birgün Basra'ya fil gelmişti. Halk onu görmek için dışarıya çıkmıştı. İbn-i Cüreyc de Dahhâk'a "Sen niye bakmıyorsun?" diye sorunca o "Ben onu senden daha ciddî bulmuyorum" dedi. Bunun üzerine, İbn-i Cüreyc bu sözden hoşlanarak, ona "Sen nebilsin" demiştir. (Nebil şerefli kimse ma'nâsındadır.)

Rivâyet ettiği hadîs-i şerîfte, Peygamber efendimiz (aleyhisselâm) Yemen’e Muâz bin Cebel’i vâli ve zekât tahsili için gönderirken o’na şöyle buyurdu: “Sen ehl-i kitabdan(yahudilerden ve hıristiyanlardan) olan bir grupla karşılaşacaksın. Onların yanına varınca, önce onları, Allahtan başka ilâh olmadığına ve Muhammed’in, Allah’ın Resûlü olduğuna tasdîke (inanmaya) da’vet et. Eğer bunu kabûl ederlerse onlara, Allahın beş vakit namazı farz kıldığını haber ver. Bunu da kabûl ettiklerinde, Allahü teâlânın zenginlerin fakîrlere zekât vermesini emrettiğini bildir. Bunu da kabûl ederlerse, zekât alırken sakın malların (sadece) en iyisini seçme. Mazlûmun ahını almaktan çekin! Çünkü Allahü teâlâ mazlûmun duâsını (ahını) hemen kabûl eder.”

Dahhâk bin Mahled’in “Cüz” isminde bir hadîs kitabı vardır.

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Târîh-ül-kebîr (İmâm-ı Buhârî’nin) cild-4, sh. 336

2) Cevâhir-ül-mudiyye, varak 76 a-b

3) Târîh-i Dımaşk varak 471 b-474 a

4) Tehzîb-üt-tehzîb cild-4, sh. 450

5) Tezkiret-ül-huffâz, cild-1, sh. 366

6) El-A’lâm, cild-3, sh. 215

7) Mu’cem-ül-müellifîn, cild-5, sh. 27